

Medieklagenemnda

Klagenemndas avgjørelse av 16. mars 2022 i sak 2022/0319

Saken gjelder: Medietilsynets vedtak om aldersgrense 15 år for filmen «*Kampen om Narvik*»
Klager: Norsk Film Distribusjon AS
Klagenemndas medlemmer: Bjørnar Borvik (leder), Gunn Enli (nestleder), Karin Fløistad, Eirik Østerud og Charlotte Reedtz.

Bakgrunn:

- (1) Medietilsynet fastsatte i vedtak 15. februar 2022 aldersgrense 15 år for filmen «*Kampen om Narvik*».
- (2) Filmen ble vurdert på nytt av fullt kollegium (tre sakkyndige) hos Medietilsynet 17. februar 2022 etter anmodning fra Norsk Film Distribusjon AS (heretter klager), men tilsynet fant ikke grunn til å endre sin opprinnelige vurdering. Vedtaket ble opprettholdt med to mot en stemme. En utvidet begrunnelse ble sendt til klager samme dag.
- (3) Klager påklaget vedtaket i brev 21. februar 2012.
- (4) Ettersom Barneombudet har adgang til å uttale seg i klagesaker hvor en distributør klager på Medietilsynets vedtak om aldersgrense på kinofilm, orienterte Medietilsynet Barneombudet om saken i e-post 21. februar 2022. Barneombudet har ikke ønsket å uttale seg i saken, og orienterte Medietilsynet om dette i e-post 22. februar 2022.
- (5) Medietilsynet har vurdert klagen, men ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Medieklagenemnda 24. februar 2022.
- (6) Medieklagenemnda er sammensatt i samsvar med kravene i forskrift om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram (bildeprogramforskriften) § 9 første ledd. Nemndas medlemmer så filmen ved visninger i Bergen og Oslo 2. mars 2022, og i Tromsø 4. mars 2022.
- (7) Nemndsmøte i saken ble avholdt 10. mars 2022.

Anførsler:

Klager har i det vesentlige anført:

- (8) Under filmens tilblivelse er tilsvarende filmer med aldersgrense 12 år brukt som konkrete referanser for hva som er akseptabelt nivå, med tanke på både eksplisitt vold og intensitet.
- (9) Krigens grafiske lidelser er tonet ned for å sikre at det skal være mulig for norske skoleungdommer å se filmen fra det året 2. verdenskrig blir pensum. Den kunne knapt vært mer relevant i dagens volatile verdensbilde.

Postadresse

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Tlf.: 55 19 30 00

E-post: post@knse.no

- (10) Filmen kan direkte sammenlignes med «Den 12. mann», «Max Manus» og «Den største forbrytelsen», som alle fikk aldersgrense 12 år.
- (11) Hovedmålgruppen for filmen er ikke personer under 15 år, men det er en viktig film som 12-14 åringer både tåler og bør ha mulighet til å se i undervisningsøyemed. Filmen er tett knyttet opp mot flere av kompetansemålene i den nye lærerplanen, og klager har navigert ut fra denne aldersgruppen i alle kunstneriske valg som er tatt.

Medietilsynet har i det vesentlige anført:

- (12) Medietilsynet har tatt utgangspunkt bildeprogramloven og Medietilsynets retningslinjer for aldersklassifisering av bildeprogram.
- (13) Flertallet på to sakkyndige peker på at scenene med krigshandlinger utgjør en vesentlig del av filmen. Det er enkelte realistiske scener der vi ser tydelig at soldater blir skutt, tydelige skuddmerker, og det er enkelte skildringer av blodige lik og sårede soldater og omkomne. Selv om krigshandlingene ikke er spesielt nærgående skildret, gjør filmens stemning at scenene med krigshandlinger etter flertallets vurdering, virker sterkere og mer intense. Realismen og intensiteten i skildringene av historien bidrar til tilskuernes innlevelse i de svært dramatiske situasjonene. Særlig en scene fra kjelleren der mange mennesker søker tilflukt fra bombing, der kameraet kjører sakte bortover kjellergangen mens en hører gråt og mennesker som lider, er trukket frem. Det er også scener fra skyttergraven og scener som viser bombing av sivile mål.
- (14) På bakgrunn av kombinasjonen av realistiske skildringer av krigshandlinger og filmens intensitet og utrygge stemning kom flertallet til – etter en helhetsvurdering, og under tvil – at filmen kan virke skremmende på 12-åringer. Filmen får derfor aldersgrense 15 år.
- (15) Mindretallet peker på at filmen inneholder partier med kamphandlinger basert på en sann historie. Den spekulerer ikke i overdreven brutalitet, og drapene er ikke detaljerte eller nærgående. Flere ganger vinkles kamera bort fra de som drepes, eller viser dem på avstand uten store dramatiske effekter. Likene som er et resultat av kamphandlingene vises ikke nærgående eller detaljert. Filmen er basert på ekte hendelser i vårt eget land, og vil kunne være en viktig film for ungdom i Norge i dag, for å formidle kjent historie. I retningslinjene står det riktignok at nærgående og/eller realistisk skildring av krig ligger på 15 år, men da disse skildringene ikke er dvelende nærgående eller sjokkerende, anser mindretallet at de ikke er skadelige for barn fra 12 år.
- (16) I forlengelsen av flertallets vurdering påpeker Medietilsynet videre at når en skal vurdere hvilken aldersgrense en film skal få, tar en utgangspunkt i at et barn ser filmen uten ledsager i en kinosal, og at filmen ikke settes i en pedagogisk undervisningssammenheng. Medietilsynet påpeker at det mulig å bruke ledsagerregelen i undervisningssammenheng. Det betyr at skoleklasser med barn og unge i alderen 12-14 år kan se filmen med lærere til stede som ledsagere, dersom foreldrene samtykker. I tillegg har foreldre mulighet til å se filmen på kino sammen med barn ned til 12 år.
- (17) Medietilsynet ser enkelte likheter mellom «Kampen om Narvik» og filmene «Max Manus» (2008), «Den 12. mann» (2017) og «Den største forbrytelsen» (2020) som klager nevner i sine anførsler. I «Kampen om Narvik» utgjør imidlertid skildringene av direkte krigshandlinger etter tilsynets oppfatning en større del av filmen enn i de nevnte filmene som klager viser til. Videre er en vesentlig del av filmen skildring av direkte

krigshandlinger, og disse er intenst skildret. Tilsynet er enig med klager i at krigshandlingene ikke er spesielt nærgående skildret, men de er så tydelige og langvarige og utgjør så mye av filmen, at dette særlig i kombinasjon med den mørke og utrygge stemningen, i tillegg til kraftige effekter med bombing av sivile mål, gjør at den kan virke skremmende på 12-åringer.

- (18) Medietilsynet er enig med klager i at det også i de andre filmene er partier med mørk og utrygg stemning. «Den største forbrytelsen» har en opprivende tematikk knyttet til jødeforfølgelsene og inneholder enkelte voldsskildringer. Filmene har imidlertid et mye roligere uttrykk og dempet lydbilde enn «Kampen om Narvik», og voldsskildringene utgjør kun en liten del av filmene. Medietilsynet har forståelse for at klager reagerer på tilsynets bruk av «realistisk» i begrunnelsen for aldersgrensen på «Den største forbrytelsen», og ser at det med fordel kunne vært brukt et annet ord for å begrunne hvorfor den filmen fikk aldersgrense 12 år. Medietilsynet vil imidlertid påpeke at ordet «realistisk» i den saken ble brukt i en annen sammenheng enn i «Kampen om Narvik». I «Den største forbrytelsen» peker ordene «realistisk» og «historisk» til rammen rundt filmene, som omhandler deportasjonen av norske jøder under 2. verdenskrig. I «Kampen om Narvik» derimot siktes det til realismen i skildringene av de konkrete krigshandlingene. Det vises i denne forbindelse til at retningslinjene for aldersklassifisering lister opp realistiske skildringer av krig under aldersgrensen 15 år.
- (19) Med hensyn til «Max Manus» er det ikke riktig at denne filmen fikk 11-årsgrense i sin tid. Ved første vurdering i 2008, fikk filmen aldersgrense 15 år. Den gangen ble det lagt vekt på enkelte skildringer av nedskytinger og tortur. Etter at bildeprogramloven trådte i kraft 15. juli 2015, ble filmen vurdert etter den nye loven. Den fikk da aldersgrense 12 år fordi scenene ble vurdert til å være lite nærgående og kortvarige.

Klagenemndas vurdering:

- (20) Saken gjelder Medietilsynets vedtak om aldersgrense 15 år for filmene «Kampen om Narvik».
- (21) Det følger av lov 6. februar 2015 nr. 7 om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram mv. (heretter bildeprogramloven) § 4 første ledd at alle bildeprogram skal gis en aldersgrense. Aldersgrensene som er fastsatt i loven er «tillatt for alle», 6 år, 9 år, 12 år, 15 år og 18 år.
- (22) Etter § 4 andre ledd følger det at aldersgrensen:
- «... skal fastsettes etter en vurdering av om innholdet i bildeprogrammet kan være skadelig for personer under den aktuelle aldersgrensen».
- (23) «[S]kadelig innhold» er i bildeprogramloven § 2 første ledd bokstav h definert som:
- «... skildringer i bildeprogram som kan virke følelsesmessig opprivende eller kognitivt forstyrrende for mindreåriges velbefinnende.»
- (24) En nærmere redegjørelse for den skadelighetsnorm som per i dag legges til grunn ved aldersgrensefastsetting, er gitt i Medietilsynets retningslinjer for aldersklassifisering av bildeprogram. Disse retningslinjene er fastsatt med hjemmel i bildeprogramloven § 6 andre ledd siste punktum. I retningslinjene på side 3 er skadelig innhold definert som:

«... innhold som kan skape angst, vekke uro eller virke skremmende for enkelte aldersgrupper. Det samme gjelder tematikk som kan virke forstyrrende eller opprivende på barn i gitte aldersgrupper, og innhold som kan gi ubehag, forvirre eller støte barns egne normer».

- (25) I retningslinjene legges det videre til grunn at filmer som gis aldersgrense 12 år kan inneholde noe opprivende tematikk knyttet til «voksensfæren» som eksempelvis skildringer eller innslag av samlivskonflikter, seksuelle handlinger eller sterke følelsesutbrudd. Det fremgår videre at også mer virkelighetsnære voldsinnslag eller skremmende elementer kan tillates «dersom de er kortvarige og lite nærgående skildret».
- (26) I forarbeidene påpekes det at skadelighetsnormen er en rettslig standard. Det ligger i dette at det i vurderingen av om det aktuelle bildeprogrammet er skadelig, også må tas hensyn til barns rett til informasjon og tilgang på medieinnhold, se Prop. 123 L (2013-2014) s. 42-44. Barns rett til ytringsfrihet og tilgang på informasjon er vernet i FNs konvensjon om barnets rettigheter artikkelene 13 og 17, og barn omfattes også av de generelle bestemmelsene i Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 om ytringsfrihet. Klagenemnda vil her særskilt bemerke at selv om Grunnloven § 100 fjerde ledd åpner for at det kan gjøres inngrep i ytringsfriheten i form av forhåndssensur og andre forebyggende tiltak for å beskytte barn mot skadelig påvirkning fra levende bilder, ligger det likevel en begrensning i kravet om at inngrepet må være «nødvendig». En tilsvarende forholdsmessighetsvurdering skal gjøres etter EMK artikkel 10 nr. 2. I forarbeidene uttales det eksplisitt at «barn og unges rett til informasjon og tilgang til medieinnhold etter Barnekonvensjonen er en relevant tolkningsfaktor som Medietilsynet og Medieklagenemnda skal legge vekt på ved praktiseringen av regelverket», se Prop. L (2013-2014) s. 44 første spalte. I høringsnotatet som lå til grunn for bildeprogramloven viste departementet på s. 33 til at Medietilsynet skal veie barns beskyttelsesbehov mot barns rett til ytringsfrihet og medieinnhold, og at dette i noen tilfeller har medført at tilsynet har gitt en film en lavere aldersgrense enn innholdet isolert sett tilsier.
- (27) Klagenemnda er kommet til at klagen tas til følge, og at filmen «Kampen om Narvik» gis aldersgrense 12 år.
- (28) Filmens tema er grunnleggende alvorlig, og temaets aktualitet forsterker alvorret. Klagenemnda er likevel av den oppfatning at filmens stemning ikke gjennomgående kan sies å være mørk. Den mørke stemningen preger klart nok noen kortere passasjer av filmen, for eksempel scenene der mange mennesker har søkt tilflukt i forbindelse med bombing, og hvor det blant annet høres barnegråt. Nemnda finner her også grunn til å trekke fram konflikten mellom far og mor som utspiller seg mot slutten av filmen, og som har sitt utgangspunkt i mors samarbeid med okkupasjonsmakten. Konflikten har potensiale i seg til å true den lille familiens eksistens, og bidrar slik til den mørke stemningen. For nemnda er det likevel sentralt at denne konflikten ikke trekkes ut i tid, men finner sin løsning ved at far kommer tilbake til mor og barn. Det skal også nevnes at filmen er basert på historiske hendelser, og det må legges til grunn at en alminnelig 12-åring i Norge i dag er vel kjent med utfallet av 2. verdenskrig. Nemnda ser det slik at også dette må tillegges vekt når man skal gjøre seg opp en mening om filmens gjennomgående stemning.
- (29) Klagenemnda er i all hovedsak enig med de filmsakkyndige når det gjelder hvilke enkeltscener som har særlig relevans for vurderingen av hvilken aldersgrense som skal fastsettes. Når nemnda har en annen vurdering av disse scenenes virkning på den

alminnelige 12-åring, skyldes dette at nemnda har en annen vurdering av filmens gjennomgående stemning, jf. redegjørelsen i avsnittet ovenfor. De aktuelle scenene er realistiske, de viser eksplosjoner, skyting og drap, og er intense. Dette gjelder blant annet scenen med kamphandlinger i skyttergravene opp på fjellet. Nemnda er likevel av den oppfatning at få av disse scenene inneholder nærgående skildringer, og de dveler ikke i særlig grad ved konsekvensene av krigshandlingene. Et mulig unntak er scenen mot slutten av filmen som viser en soldat som har omkommet på grunn av omfattende brannskader. Disse skadene vises nokså detaljert. Nemnda slutter seg ellers til mindretallets vurdering av de aktuelle scenene. De få scenene som er nærgående skildringer av krigshandlinger er ikke alene egnet til å begrunne aldersgrense 15 år.

- (30) For klagenemnda har også hensynet til barns rett til informasjon og tilgang på medieinnhold stått sentralt. Dette hensynet skal alltid inngå i aldersgrensevurderingen. Nemnda mener at dette hensynet gjør seg gjeldende med særlig tyngde for filmer som den foreliggende, som tar opp en hendelse av historisk betydning i Norge, og som dessuten er godt egnet til å belyse aktuelle problemstillinger. Nemnda har ellers merket seg at det i flertallets begrunnelse for aldersgrense 15 år ikke finnes spor av vurderinger knyttet til barns rett til informasjon. Nemnda antar at en slik begrunnelse ikke oppfyller de krav til begrunnelse som kan utledes fra uttalelsene i forarbeidene gjengitt i avsnitt 26 ovenfor om at barns rett til informasjon er en tolkningsfaktor som skal vektlegges ved praktiseringen av regelverket. Dette bruddet på saksbehandlingskravene repareres imidlertid med nemndas behandling og avgjørelse i saken.

Konklusjon:

På denne bakgrunn treffer Medieklagenemnda følgende

vedtak:

Klagen tas til følge, og filmen «Kampen om Narvik» gis aldersgrense 12 år.

Vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Dokumentet er godkjent elektronisk